

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць викладачів, студентів
педагогічного факультету РДГУ та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»
1 грудня 2011 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ
та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»

1 грудня 2011 року

РІВНЕ-2011

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкової освіти. Матеріали II регіонального науково-практичного семінару «Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи» - № 4. – Рівне: РДГУ, 2011.- 202 с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупаєва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік АН вищої школи України

Комп'ютерний набір та верстка: Шурин Олена Іванівна

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, студентів, аспірантів кафедри педагогіки початкового навчання та вчителів шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на науково-педагогічному семінарі, "Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи", проведеного кафедрою педагогіки початкової освіти за участю вчителів шкіл, завучів, представників міського управління освіти. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкової освіти протокол № 3 від 15.11.2011 р.

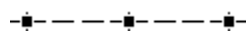
« Зима»

..... зима
 ..... чепурна.
 ..... стелиться
 ..... хурделиця.
 ..... дує
 ..... буде.

Досвід показує, що запропонована робота навчає молодших школярів слухати, бачити, відчувати, сприяє розвитку творчої уяви, допомагає оволодівати загально мовленнєвими та загально навчальними уміннями і навичками.

Список використаної літератури

1. Антипова О., Рум'янцева Д., Паламарчук В. У пошуках нестандартного уроку//Рад. школа. - 1991. - № 1. - С.65-69.
2. Лухтай Л.К. Нестандартний урок // Початкова школа. - 1992. - № 3-4. - С.31-32.
3. Митник О. Нарис нестандартного уроку // Початкова школа. - 1997. - №12. - С.11-22.
4. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка / Редкол. М. Вашуленко, А. Вихрущ, Л. Вознюк та ін. - Тернопіль: ТНПУ. - 2005. - Вип.1. - 178 с.
5. Нестандартні уроки: Посібник для вчителів початкових класів. - Т., 1993. - 116 с.
6. Нестандартні уроки в початковій школі / Упоряд. О. Кондратюк. - К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. - 128 с. - (Б-ка "Шкільного світу").
7. Печерська Е. Уроки різні та незвичайні // Рідна школа. - 1995. - № 4. - С.62-65.
8. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. - К., 2003. - 192 с.
9. Пономаренко Т.В. Урок КВК // Початкова школа. - 1992. - №3-4. - С.32-33.
10. Савченко О.Я. Дидактичні особливості інтегрованих уроків // Початкова школа. - 1992. - №1. - С.2-8.
11. Савченко О.Я. Сучасний урок в початкових класах. - К., 1997. - 256с.
12. Сучасні шкільні технології. Ч.1 / Упоряд.: І. Рожнятовська, В. Зоц. - К.: Ред. загальнопед. газ., 2004. - 112 с. - (Б-ка "Шкільного світу").
13. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посіб. для студ. вищих пед. закл. освіти. -К.: Академія, 2003. - 528 с.

**Грипич Світлана Никанорівна,
доцент, директор наукової бібліотеки РДГУ**

Педагогічна майстерність вчителя при викладанні літератури для дітей

Зміни, що відбуваються в українському суспільстві, знаходять відображення в системі освіти, де зростає значимість підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Із визнанням провідної ролі педагога в досягненні цілей освіти, галузевим Міністерством проведено роботу із визначення більш ефективних шляхів і методів удосконалення педагогічної майстерності вчителів, у тому числі й при викладанні дитячої літератури. Але які б реформи не відбувалися в системі освіти, у результаті вони, так чи інакше, замикаються на конкретному виконавці - шкільному вчителю.

Очевидно, що якість та ефективність уроку залежать не стільки від того, що знає вчитель, а й від того, як він реалізує свої знання. Майстерність вчителя багато в чому залежить від уміння аналізувати свої і чужі помилки. Без цього педагогічна майстерність не приходить до вчителя взагалі або приходить надзвичайно повільно. Постійне вдосконалення своєї роботи і, зокрема, уроків, дозволить молодому вчителю досить швидко стати дуже хорошим фахівцем. Аналіз - одна з найпродуктивніших заходів підвищення кваліфікації.

Кінець ХХ століття характеризується піднесенням інтересу дослідників проблемами книги і книгознавства. І якщо раніше ці питання піднімали тільки письменники і фахівці, то тепер тема стала надбанням широкого кола науковців та громадськості: педагогів, психологів, соціологів, інформатиків (А.Безбідько, М.Бланшо, Х.Борхес, Д.Броді, В.Биченко, М.Візель, О.Геніс, Є.Григор'єва, Г.Гусман, М.Зубков, О.Зубрилін, В.Катасонов, М.Кисельова, Б.Ленський, М.Мамардашвілі, М.Новиков, Т.Полозкова, Н.Селівєрстова, В.Тарасенко, Д.Федяєв, Ю.Чернишов, О.Шапінська, Ю.Шелестов та багато інших).

Багатоаспектність і складність окресленої проблематики обумовлює її актуальність і необхідність невідкладного осмислення та розв'язання. Розуміючи наслідки ігнорування аналізу процесу виховання дитини у школі та в позанавчальній діяльності, формування загальнолюдської, особистої, духовної культури, вітчизняні вчені напрацювали чималий доробок.

У цьому контексті дослідники звертають увагу на реформи системи вітчизняної освіти, її часткову трансформацію, шукають шляхи удосконалення та ще більшої гуманізації [1; 16; 19; 20]. Все активніше викликає інтерес науковців і питання морального розвитку та морального виховання дітей [18; 19; 33, 34].

Популярним і надзвичайно актуальним для вітчизняних освітян залишається досвід відомих українських педагогів, таких як В.О.Сухомлинський. Його творча спадщина і в наш час переконливо репрезентує основи розвитку і виховання дітей у сім'ї, містить цінні рекомендації батькам, підкреслює роль книжки у вихованні майбутньої Людини [25; 26; 27; 28; 29]. Педагогічний досвід видатного вчителя у своїх працях унаочнила його донька, О.В.Сухомлинська, розвідки якої заслуговують на окрему увагу [24].

Інтерес до піднятої проблематики виявили дослідники історії появи і поширення вітчизняної дитячої книги на теренах України [5; 6; 7; 13; 14; 15]. Вчені також проаналізували вплив фольклору, звичаїв, традицій та обряду на зміст дитячої книжки [3]; висвітлили значення художньої літератури як засобу формування загальнолюдських цінностей [4; 11; 12] тощо.

Інноваційні процеси, пов'язані з модернізацією всієї системи освіти, сьогодні ставлять інші вимоги до діяльності педагогів. Зокрема звернуто увагу на індивідуальні відмінності і стартові можливості вчителя, що визначають його готовність брати участь у перетвореннях школи.

Вже доведено, що в сучасній школі може адекватно існувати вчитель, що ставить на чільне місце власний професійний саморозвиток. У таких педагогів є своя педагогічна позиція, що дозволяє грамотно визначати освітні цілі. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває ціннісно освітнє самовизначення. Під цим поняттям розуміється процес постійного нарощування педагогічних засобів для вирішення освітніх проблем, що призводить до становлення педагогічної майстерності. Воно визначається багатоаспектною діяльністю вчителя в сферах професійно-моральної, виховної та діагностичної культур.

Також важливе значення має педагогічна самоосвіта вчителя. Це багатокомпонентна особистісно та професійно значуща самостійна пізнавальна діяльність учителя, що включає в себе загальноосвітню, предметну, психолого-педагогічну та методичну самоосвіту. Остання сприяє формуванню індивідуального стилю професійної діяльності, допомагає осмисленню педагогічного досвіду та власної педагогічної діяльності, є засобом самопізнання і самовдосконалення вчителя.

Важливою особливістю професіоналізму вчителя, особливо при викладанні дитячої літератури, є знання предмета і ерудиція. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають вміння не просто відтворення задалегідь визначеної програмою інформації, але й здатності перенесення цієї інформації в нестандартну ситуацію роботи із дітьми. У школі не можливо не враховувати, що потреби та орієнтації людини визначають вибірковість сприйняття і мислення. Особистісно-орієнтована освітня концепція, про яку говорять сучасні вчені, вимагає від педагога високого рівня знань, у тому числі і з різних аспектів психології особистості.

Кожен учитель, у тому числі й той, який викладає дитячу літературу, повинен мати високий рівень методичного та педагогічного майстерності. Під цим поняттям розуміються наступні характеристики педагога: уміння донести навчальний матеріал до рівня розуміння його кожним учнем (здатність працювати в системі індивідуального та диференційованого режиму навчання дітей); вміння створити сприятливий психологічний клімат у ході заняття, що сприяє виробленню в школярів позитивної установки на заняття; володіння почуттям гумору, вміння керувати настроєм усього класу.

Важливу роль також відіграє аналіз проведеного уроку, що є справою складною. Адже розібрати урок по складових важко і потребує багато часу. Але це питання надзвичайно актуальне. Аналіз проведеного уроку - початок підготовки до наступного уроку. Оскільки вдосконалення кожного уроку немає межі, вчителю ніколи не вистачає часу на підготовку. Його якість залежить від багатьох чинників і, насамперед, від звички вчителя до вдумливого розбору своїх дій, від його здібностей і бажання стати хорошим фахівцем.

Корисним є й відвідування уроків та вивчення досвіду інших педагогів, які викладають дитячу літературу. Наслідування зразків - одне з найбільш частих і цілком прийнятних починань самостійної діяльності майже в будь-якій сфері діяльності. Недоліки завжди видніше з боку, вивчення їх повинно послужити тому, щоб не дозволяти подібного у своїй роботі. Важливу роль педагогічний аналіз відіграє у вдосконаленні майстерності кожного вчителя. Грамотний аналіз діяльності колективу дає можливість кожному вчителю побачити зв'язок між методами, які він застосовував упродовж минулого року, і досягнутими результатами.

Із такого аналізу кожен учитель повинен дізнатися, що в роботі слід закріпити, а що усунути, яким шляхом уникнути повторення помилок. Педагогічний аналіз розвиває загальну культуру вчителя, дає йому можливість глибоко вивчити учня, впливає на зростання творчої активності вчителя і, як цілком справедливо вважав

В.О.Сухомлинський,

докорінно змінює його погляд на свою працю і є найважливішим спонукальним засобом процесу самовиховання і самоосвіти педагога. Лише копіткий аналіз власного та чужого досвіду, вивчення необхідної літератури можуть привести вчителя до високого професійного рівня майстерності.

Важливе також набуття учителем впевненості у своїх силах - у своїй можливості навчити, пояснити, показати, уважно вислухати, допомогти, порадити. Разом із тим, впевненість повинна поєднуватися з уважним аналізом своїх вчинків, необхідною самокритичністю, готовністю правильно реагувати на критичні зауваження керівників і колег, оскільки їхні поради допомагають підвищувати кваліфікацію. Більш досвідчений педагог підтягує менш досвідчених. Недосвідчений ще вчитель на чужих помилках вчиться сам.

Професія педагога - одна з найважливіших у сучасному світі. Від його зусиль залежить майбутнє людської цивілізації. Професійний педагог - це людина, яка більшу частину свого часу займається вихованням і навчанням дітей.

Сенс педагогічної професії виявляється в діяльності, яку здійснюють її представники і яка називається педагогічною. Педагогічна діяльність становить собою особливий вид соціальної діяльності, спрямованої на передачу від старших поколінь молодшим накопиченої людством культури і досвіду, створення умов для їх особистісного розвитку та підготовку до виконання певних соціальних ролей у суспільстві. Сутність і структура педагогічної діяльності, а також пов'язана з ними продуктивність – одне із найактуальніших питань педагогічної науки і практики. Зазвичай науковий аналіз цих важливих феноменів замінюється загальними міркуваннями про педагогічне мистецтво. Творчість педагога неповторна, це таке ж високе мистецтво, як творчість композитора і художника – а може бути і значно складнішим.

Таким чином, діяльність педагога, у тому числі й при викладанні дитячої літератури, за своєю природою є не що інше, як процес вирішення безлічі завдань різної складності. Специфічною особливістю педагогічних завдань є те, що їхні рішення ніколи не лежать на поверхні, вони вимагають напруженої роботи думки, аналізу безлічі умов, фактів та обставин.

Традиційно основними видами педагогічної діяльності, здійснюваними в цілісному педагогічному процесі, є викладання предмету і виховна робота. Творчий характер педагогічної діяльності вимагає постійного особистісного та професійного зростання, плекання своєї творчої індивідуальності, розвитку загальної та професійно-педагогічної культури. Безумовно, творчий пошук та творче ставлення до справи становлять важливу умову ефективності будь-якої професійної діяльності, але саме в педагогічній вони є нормою, без якої ця діяльність не може відбутися взагалі.

Якщо подивитися на програму професійного потенціалу педагога при викладанні дитячої літератури практично, то тут на першому місці постає інтегральна якість – вчительська майстерність. Визначень педагогічної майстерності стільки, скільки є охочих висловитися з цього приводу. Але в будь-якому з них підкреслюється якась родзинка, виявляється невідома грань різноманітного вміння, іменованого майстерністю. Майстерність – це високе і постійно вдосконалюється мистецтво виховання і навчання, доступне кожному педагогові, який працює за покликанням і люблячому дітям. Педагог-майстер своєї справи – це фахівець високої культури, глибоко знає свій предмет, добре знайомий з відповідними галузями науки і мистецтва, практично розбирається в питаннях загальної і, особливо, дитячої психології, досконало володіє методикою навчання та виховання.

Майстерність вчителя, який викладає дитячу літературу, підтверджується, перш за все, в умінні так організувати навчальний процес, щоб у будь-яких, навіть самих несприятливих умовах добиватися потрібного рівня вихованості, розвитку та знань учнів. Справжній вчитель завжди знайде нестандартну відповідь на будь-яке питання, чи зуміє по-особливому підійти до учня, запалити думку, схвилювати його. Такий учитель глибоко знає свій предмет, перспективи розвитку тієї науки, основи якої викладає, він також знає сучасну літературу, новини культури, є постійним читачем популярних журналів та збірників наукових праць. Але одних знань мало. Учитель може знати і любити предмет, але не володіти умінням донести свої знання до учнів.

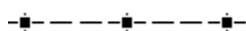
Отже, майстер – це педагог, який досконало володіє сучасними методами викладання. Мистецтво вчителя особливо проявляється в умінні вчити на уроках. Учитель-майстер ніби диригує всім процесом освіти і знання, здатний керувати роботою учнів, розвиваючи їх уміння активно оволодівати навчальний матеріал.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (спроба прогностичного аналізу) / В.П.Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. - №1.
2. Белинский В.Г. Полное собрание сочинений / В.Г.Белинский. – М.: Изд-во АН СССР, 1959. - Т.1-13.
3. Вавілова І.В. Використання фольклорного матеріалу в дитячій літературі та на сторінках дитячих періодичних видань XIX - початку XX ст. / І.В.Вавілова // Гуманізація навчально-виховного процесу: Зб. наук. пр. / Слов'ян. держ. пед. ун-т. - Слов'янськ, 2003. - Випуск XIX. - С.19-23.
4. Вавілова І.В. Питання морального виховання у вітчизняній дитячій літературі XIX - початку XX століття / І.В.Вавілова // Теорія та методика навчання та виховання: Зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім.Г.С.Сковороди. - Х., 2003. - Випуск 11. - С.112-117.
5. Вавілова І.В. Вітчизняна дитяча література другої половини XIX - початку XX століття як засіб формування особистості / І.В.Вавілова // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. / Запорізький обл. ін-т післядипломної пед. освіти. - К. - Запоріжжя, 2003. - Вип. 29. - С.191-194.
6. Вавілова І.В. Вітчизняні педагоги другої половини XIX - початку XX століття про дитячу літературу як засіб формування особистості / І.В.Вавілова // Збірник наукових праць Бердянського педагогічного університету / Бердянський держ. пед. ун-т. - Бердянськ, 2003. - №4. - С.130-135.
7. Вавілова І.В. Вимоги до дитячих підручників і посібників у вітчизняній педагогічній думці XIX ст. / І.В.Вавілова // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. пр. - Чернівці: Рута, 2003. - Вип. 159. - С.30-35.
8. Вавілова І.В. Книга як навчально-освітній засіб (історико-педагогічний аспект) / Вавілова І.В. // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб. наук. пр. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. - Х., 2004. - Вип. 21. – С.35-39.
9. Вавілова І.В. Популяризація питань дитячої літератури на сторінках періодичних педагогічних видань (друга половина XIX - початок XX ст.) / І.В.Вавілова // Теорія та методика навчання та виховання: Зб. наук. пр. - Вип. 18. / Харк. нац. пед. ун-т ім.Г.С.Сковороди. - Х., 2007. - С.29-34.
10. Выготский Л.С. Собрание сочинений в 6 тт. / Л.С.Выготский. - М.: Педагогіка, 1981. - Т.1-6.

11. Гаврилюк О. Художня література як засіб формування загальнолюдських цінностей / О.Гаврилюк // Українська мова і література в школі. - 2003. - №5. – С.36-38.
12. Заліток Л.М. Книжка як засіб виховання відповідальності молодших школярів у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського / Л.М.Заліток // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г.Короленка. - Полтава, 2005. - Вип. 6 (45). - С.258-263.
13. Корнеєва Г. Друкована українська книга та преса для дітей у Галичині (кін. XIX – перша половина XX ст.) / Г.Корнеєва // Бібліотечний вісник. – 1999. - №2. – С.25-28.
14. Корнеєва Г. Тематичний розвиток українських дитячих книжок, виданих у Східній Галичині (II пол. XIX – поч. XX ст.) / Г.Корнеєва // Вісник Книжкової палати. – 2003. - №9. – С.37-40.
15. Корнеєва Г. Українська дитяча книжка Галичини (друга половина XIX ст. – 1939 р.): Історико-книгознавчий аспект / Г.Корнеєва / Львівська галерея мистецтв; Музей «Русалка Дністрова»; Музей-садиба Маркіяна Шашкевича. – Львів, 2004. – 300с.
16. Литвин В. Українська культура й освіта в контексті суспільних трансформацій / В.М.Литвин // Урядовий кур'єр. – 2002. – 24 вересня.
17. Мартиненко В. Робота з дитячою книгою (14 занять) / В.Мартиненко // Початкова школа. - 2001. - №6. - С.47-52.
18. Михайлова Е. Ценности и ценностные ориентации в современной социокультурной образовательной среде / Е.Г.Михайлова. – Х.: Изд-во НУА, 2004.
19. Мороз Л., Воронкова Б. До концепції морального виховання молоді / Лариса Мороз, Богдана Воронкова // Вища освіта України. – 2004. - №4. – С.94-100.
20. Подольська С., Назаркіна В., Яковлев А. Освіта як чинник розвитку особистості в соціокультурному контексті / С.А.Подольська, В.М.Назаркіна, А.О.Яковлев: Монографія. – Х.: Вид-во НФАУ: Золоті сторінки, 2002.
21. Проблеми педагогічних технологій: Збірник наукових праць. - Вип. 2. - Луцьк, 2005. - С.254-261
22. Провоторов О. Дитяча періодика України як засіб розвитку мовленнєвої творчості школярів / О.Провоторов // Початкова школа. - 2007. - №6. - С.55-59.
23. Рубакин Н.А. Избранное. В 2 тт. / Н.А.Рубакин. – М.: Книга, 1975.
24. Сухомлинська О.В. Свіжий вітер казки / О.В.Сухомлинська // Початкова школа - 1990. - № 9.
25. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка: Вибрані твори / В.О.Сухомлинський. - У 5 т. Т. 5. - К: Радянська школа, 1977.
26. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості: Вибрані твори / В.О.Сухомлинський. - У 5 т. - Т. 5. - К.: Радянська школа, 1976.
27. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину: Вибрані твори / В.О.Сухомлинський. - У 5 т. - Т. 2. - К.: Радянська школа, 1977.
28. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 тт. / В.О.Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1977. – Т.1-5.
29. Сухомлинський В.О. Вибрані педагогічні твори / В.О.Сухомлинський. - У 3-х т. - Т.1. - М., 1979. - 640с.
30. Тришневська Г., Олійник Н. В.О. Сухомлинський про роль казки у родинно-шкільному вихованні / Г.Тришневська, Н.Олійник // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського університету: Серія педагогічна. - Випуск XIII. - Кам'янець - Подільський: ФОП Сисин О.В., 2007. - С.115-118.
31. Ушинський К.Д. Собрание сочинений / К.Д.Ушинський. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1952. – Т.1-11.
32. Федотова С. Ілюстрація у книзі для дітей / С.Федотова // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського університету: Серія педагогічна. - Випуск XIII. - Кам'янець - Подільський: ФОП Сисин О.В., 2007. - С. 44-50.
33. Флерина Е.А. Эстетическое воспитание дошкольника / Е.А.Флерина. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1961. – 333с.
34. Шкира О. Виховне значення книги в житті дитини / О.Шкира // Початкова школа. 2004. - №11. – С.60-61.

*Грицкевич Надія Максимівна,
керівник (10 розряду) гуртка «Духовна пісня»
Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості*

Педагогічна майстерність та її роль у морально-культурному розвитку особистості (на прикладі діяльності керівника гуртка «Духовної пісні» Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості)

*«Учень повинен бачити в учителі розумного, знаючого, думаючого, закоханого в знання людину. Чим глибше знання, чим ширше кругозір, всебічна наукова освіченість вчителя, тим більшою мірою він не тільки викладач, а й вихователь. Хороший учитель - це ... людина, яка знає психологію і педагогіку, яка розуміє і відчуває, що без знання науки про виховання працювати з дітьми неможливо»
(В.О. Сухомлинський).*

Питання педагогічної майстерності вчителя сьогодні набуває все більшої актуальності. Адже саме від фахового уміння вчителя залежить той факт, чи відбудеться повноцінний розвиток особистості учнів. Важливу роль у цьому контексті відіграють як застосування сучасних методик і технологій навчання, так і фактор морально-

ЗМІСТ

Передмова		4
Колупасва Т.Є.	<i>Сучасний стан та перспектива розвитку системи професійної педагогічної освіти</i>	6
Білявцева О.В.	<i>Православна педагогіка України: історія, реалії та перспективи</i>	10
Бірюкова Н.В.	<i>Розвиток жіночої освіти на Волині (кінець XVIII – початок XX ст.)</i>	15
Бондарук І.М.	<i>Формування професійно-значущих компонентів викладача вищої школи</i>	19
Бондарчук А.І.	<i>Навчально – виховна діяльність Київських вищих жіночих курсів (1878 – 1920 рр.)</i>	20
Бордюк В.М.	<i>Мотивація професійного розвитку майбутніх вчителів засобами психологічного тренінгу</i>	24
Боровець О.В.	<i>Складові комунікативної компетентності педагога</i>	28
Боровець С.В.	<i>Особливості адаптації молодого педагога до практичної діяльності у школі</i>	31
Бричок Б.П.	<i>Технологічна компетентність сучасного педагога</i>	32
Бричок С.Б.	<i>Інтерактивні методи формування творчого потенціалу особистості майбутнього педагога у процесі вузівського навчання</i>	37
Вальчук І.А.	<i>Внесок вітчизняних та зарубіжних педагогів у розвиток питань моральної вихованості</i>	40
Вашкевич Т.В.	<i>Організація педагогічного спілкування учителя й учнів у початкових класах</i>	41
Веремчук А.П.	<i>Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до формування освітніх цінностей учнів</i>	43
Ганжа М.В.	<i>Естетичне виховання засобами дизайну в педагогічній теорії та виховній практиці зарубіжних країн</i>	47
Герасимчук А.М.	<i>Історико-педагогічні аспекти розвитку освіти на Західноукраїнських землях у VI – VIII столітті</i>	48
Головко В.А.	<i>Елементи розвивального навчання на уроках української мови</i>	50
Грипич С.Н.	<i>Педагогічна майстерність вчителя при викладанні літератури для дітей</i>	52
Грицкевич Н.М.	<i>Педагогічна майстерність та її роль у морально-культурному розвитку особистості (на прикладі діяльності керівника гуртка «Духовної пісні» Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості)»</i>	55
Гудовсек О.А.	<i>Роль вчителя початкових класів в естетичному вихованні школярів</i>	58
Далінчун Ю.В.	<i>Національне виховання – невід’ємний компонент сучасного молодого покоління</i>	60
Джас М.І.	<i>Образ вчителя у творчій спадщині Якова Теофановича Чепіги</i>	62
Дмитрук Р.М.	<i>Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів</i>	64
Єремейчук Г.В.	<i>Самоосвіта як головний чинник професійної підготовки вчителя</i>	66
Захарчук З.О.	<i>Застосування наочності під час навчання за Букварем</i>	68
Захарчук І.В.	<i>Організаційно-педагогічна діяльність школи щодо сприяння успішній адаптації молодих педагогів до професійної діяльності</i>	71
Іванова Л.І.	<i>Формування літературознавчої компетентності майбутнього учителя початкових класів</i>	74
Катеринюк В.І.	<i>Самооцінка вчителя – самосприйняття учнів</i>	77
Квач О.І.	<i>Модернізація освіти в Україні</i>	79
Кмитюк О.В.	<i>Сучасні інноваційні технології навчання</i>	82
Ковальчук Т.М.	<i>Життя і діяльність М. І. Демкова (1859 – 1939)</i>	84
Красовська О.О.	<i>Реалізація інноваційних технологій мистецької освіти у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи</i>	87
Кривко В.Г., Гисюк Н.В., Коваль Г.Є.	<i>Професійне та особистісне зростання майбутнього вчителя початкових класів на різних рівнях його становлення</i>	91
Крикун Ю.В.	<i>Методи та засоби навчання на основі взаємної діяльності учителя та учнів</i>	95
Лавренчук А.П.	<i>Проблеми виховання в сучасній сім’ї</i>	96
Лебедь Л.П.	<i>Актуальність проблеми громадянського виховання на сучасному етапі реформування освіти</i>	99
Лисак М.Г.	<i>Виховання культури поведінки дошкільників у процесі підготовки їх до школи</i>	100
Лисюк В.П.	<i>Філософська система Ж.-Ж. Руссо</i>	102
Маліванчук М.В.	<i>Мовно-мовленнєві аспекти вивчення слова на уроці української мови в початкових класах</i>	103
Мельник А.С.	<i>З досвіду використання різнорівневого мовного аналізу і синтезу на уроках української мови в початкових класах</i>	106
Мельник Ю.В.	<i>Використання інтерактивних технологій навчання на уроках у початкових класах</i>	109
Міщеня О.М.	<i>Відповідальність вчителя початкових класів як професійна якість</i>	110
Мосійчук Г.А.	<i>Формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	112

Навозняк Л.Л.	<i>Вплив фольклору на формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	114
Наумова І.Б.	<i>Джон Локк – філософ, політик, педагог</i>	116
Никоненко О.Я.	<i>Взаємозв'язок школи та сім'ї в контексті етичного виховання</i>	118
Пашук А.С.	<i>Збагачення змісту структурних компонентів уроків образотворчого мистецтва в початкових класах</i>	120
Перець О.М.	<i>«Професійна підготовка вчителя» як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів в умовах ВНЗ</i>	123
Петровець О.І.	<i>Пріоритетні напрями гуманізації освіти і виховання в сучасній школі</i>	126
Пітик С.М.	<i>Статеве виховання школярів як проблема педагогічної науки і практики 20 – 30 рр. XX століття</i>	127
Пучко Т.А.	<i>Адаптація молодого вчителя початкових класів до практичної діяльності у школі</i>	129
Раджабова Т.М.	<i>Ціннісні орієнтації сучасного вчителя початкових класів</i>	132
Рижа С.М.	<i>Питання жіночої освіти в урядовій політиці (XIX – початок XX століття)</i>	134
Рицька Н.Ф.	<i>Гендерне виховання учнів початкової школи як важлива ланка соціально-педагогічної діяльності</i>	135
Суржук Т.Б.	<i>До питання про зміст і організацію педагогічної практики в умовах модернізації системи підготовки вчителів початкової школи</i>	138
Тишина В.В.	<i>Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи</i>	141
Ткачук Н.О.	<i>Розвиток духовно-екологічної культури у студентській молоді</i>	143
Усач (Крижанська) Л.В.	<i>Вплив національних традицій на формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкових класів</i>	144
Харитонюк Н.П.	<i>Інтеграція змісту навчальних предметів в початковій школі</i>	147
Цяк Л.М.	<i>До питання концепції та структуризації підручника</i>	151
Чугай Ю.М.	<i>Комплексний аналіз тексту як основа розвитку мовленнєвих знань, умінь та навичок молодших школярів з української мови</i>	153
Шевців З.М.	<i>Розвиток соціально-педагогічних цінностей у процесі підготовки вчителя початкових класів</i>	155
Шурин О.І.	<i>Самоосвіта як умова професійного становлення майбутнього вчителя</i>	156
Юськова Т.В.	<i>Понятійний зміст та види педагогічної оцінки знань</i>	159
Яковичина Т.В.	<i>Творчий розвиток особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу</i>	162
Ярошик І.О.	<i>Особливості навчально – виховного процесу Київського Фребелівського педагогічного інституту</i>	165
Ясен Т.А.	<i>Використання елементів усної народної творчості на уроках</i>	167
Шевчук Т.Б.	<i>Етимологічний аналіз як засіб формування мовно-професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів</i>	168
Давнюк С.В.	<i>Елементи теорії складного речення у підготовці майбутнього вчител</i>	171
Бублей Л.І.	<i>Проектна діяльність у початковій школі</i>	173
Гараніч Т.Г.	<i>Дидактичні ігри на уроках у початковій школі</i>	182
Кондратюк С.В.	<i>Нестандартні методи навчання учнів динамічному читанню</i>	190
Христянович Г.В.	<i>Науково-педагогічна діяльність В.І. Поцагайби (друга половина 40-х - 50-і роки XX ст.)</i>	194
Цибульська Л.І.	<i>Система розвитку професійної компетентності педагогів</i>	195
Шведюк М.С.	<i>Педагогічна майстерність вчителя – шлях до оновлення освіти</i>	198
Бандюк В.О.	<i>«Веселкова» технологія у навчанні математики</i>	200
Батьковець С.І.	<i>Проблема навчання і виховання обдарованої дитини</i>	202